

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Projectteam Agenda van Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Tilburg, 15 mei 2010
Referentie WvL/vkk-b-100515

Betreft: Reactie vereniging kleine kernen noord-brabant op de
"Agenda van Brabant: traditie en technologie" d.d. april 2010

Geacht College,

De vereniging kleine kernen noord-brabant heeft zich de afgelopen maanden intensief bezig gehouden met de toekomst van Brabant en de bijdrage die daarbij geleverd kan worden vanuit de vereniging. Op de ledenvergadering van 21 april 2010 is gediscussieerd over de leefbaarheid van de kleine kernen naar aanleiding van de Presentatie door gedeputeerde Van Haaften over het belang van IDOP's en de successen die daarbij geboekt worden ten aanzien van leefbaarheid in de toekomst. Dorpen hebben daarbij zelf bediscussieerd en opgeschreven hoe hun dorp er over 15 jaar uit moet/zal zien. In eerdere themabijeenkomsten op 11 en 18 november 2009 is uitvoerig stilgestaan bij de gevolgen van krimp van het aantal inwoners van de kleine kernen, die zich in de huidige situatie reeds voltrekt in delen van onze provincie.

De vereniging kleine kernen noord-brabant telt momenteel 138 aangesloten dorpen tot 5000 inwoners en vertegenwoordigt de belangen van de bewoners van het platteland, totaal ca. 60 % van het grondgebied van Noord-Brabant.

Wij hebben u al in februari onze visie op de Agenda van Brabant toegezonden met de titel "**de Agenda van Brabant kansen voor het platteland**". Dat is ook de insteek die wij kiezen in deze reactie die soms zaken signaleert waar wij ons niet (geheel) in kunnen vinden, maar waarbij wij op een positieve wijze met u willen discussiëren over de toekomst van het Brabantse platteland.

Wij zijn verheugd over de erkenning om als overlegpartner met u de verdere ontwikkeling van het platteland te bespreken, zoals dit door gedeputeerde Van Haaften aan ons is meegedeeld tijdens het toelichtende gesprek over financiële consequenties van de voorgenomen bezuinigingsoperaties. Gezien de beperkte tijd om te reageren, zullen wij ons beraden of wij nog een aanvulling zullen geven indien de PS behandeling in eerste termijn dat vereist.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Onze reactie op "Agenda van Brabant, traditie en technologie" en bijbehorende documenten.

De vereniging kleine kernen noord-brabant onderschrijft de noodzaak om tot een inspirerende visie voor Noord-Brabant te komen. Wat ons betreft mag daarbij ook het essay "Brabant 2050" betrokken worden. Ook daarin zijn al vele goede ideeën voor de toekomst van Brabant opgenomen.

Wij zijn met u van mening dat de kerntaken van de Provincie Noord-Brabant bij uitstek een integraal, perspectief dienen te hebben, waarbij wij verwijzen naar de aanpak van de IDOP's. De integrale aanpak heeft ook op lokaal niveau tot vernieuwende ontwikkelingen geleid. Het vereist wel een uitgebreide communicatie met alle betrokken partijen om tot succesvolle resultaten te komen.

Ook wij hanteren in onze toekomstvisie de uitgangspunten van het Telos model en de algemene People, Profit, Planet benadering, waarbij voor ons de People strategie de belangrijkste factor is voor leefbaarheid op het platteland.

Wat betreft de doelstellingen willen wij aangeven met name het "investeringsprogramma van Essent" nu wel in een ander perspectief dient te worden gezien. Er zal veel meer dan voorheen gekeken moet worden naar optimale efficiëntie van middeleninzet. Wij verzoeken u daarbij de herkomst van de middelen ook een plaats te geven in de besteding.

In concreto: Essent was de energiemaatschappij van het Brabantse platteland. Alle steden hadden hun eigen energiebedrijf dat de afgelopen jaren voor veel geld is verkocht, dan wel in aandelen Essent is omgezet.

Daarom zijn wij van mening dat een substantieel deel van de "Essent investeringen" ook ten goede dient te komen aan de ontwikkeling van innovatieve strategieën en maatschappelijke thema's van het platteland van Noord-Brabant.

In zijn algemeenheid constateren wij dat de indruk die deze agenda geeft, toch een nadruk op de steden en de stedelijke ontwikkeling en de stedelijke activiteiten betreft. De voorbeelden die in de 5 punten onder "de kracht van Brabant" worden gegeven betreffen vrijwel uitsluitend stedelijke zaken, terwijl de ontwikkelingen vaak vanuit inventieve Brabanders op het platteland zijn ontstaan.

Een voorbeeld:

Het platteland omvat ca. 80 % van het oppervlak van Noord-Brabant en er wonen ca 40 % van de inwoners. Ongeveer de helft daarvan woont in de kleine dorpen, het echte platteland. Het is dan opmerkelijk dat er weinig aandacht is voor de innovatieve kracht van het platteland, terwijl het de economische kraamkamer is van allerlei nieuwe ontwikkelingen.

Van oudsher zijn het de plattelandsondernemers die nieuwe innovatieve producten ontwikkelen en maken. Kijk bijvoorbeeld naar DAF, ontstaan in een schuurtje in Deurne en vervolgens uitgegroeid in Eindhoven tot een multinational.

Maar ook de innovatie in de food-sector komt voornamelijk van plattelands-ondernemers.

vereniging kleine kernen noord-brabant

Wat denkt u bijvoorbeeld van Bakel waar het meest innovatieve bedrijf van Europa op gebied van machines voor voedsel en vlees be- en verwerking is gevestigd, of van Lieshout waar in de loop der jaren de grootste bierbrouwerij van Brabant is ontstaan ! En zo zijn er tal van topbedrijven te noemen die een belangrijk deel zijn van de plattelandseconomie van Brabant.

Bedrijvigheid op het platteland

Het belang van bedrijvigheid op het platteland

Op het Brabantse platteland vinden we een keur van bedrijvigheid die zorgt voor een groot gedeelte van het bruto provinciaal product. We spreken dan over zowel agrarische bedrijvigheid in al zijn facetten als over niet-agrarische bedrijvigheid die sterk in opkomst is.

In 2009 is in opdracht van de provincie een studie uitgevoerd door ETIN (september 2009) waarin het belang van de plattelandseconomie van Brabant in cijfers wordt weergegeven. Tevens is gezocht naar nieuwe economische dragers.

- *Agrarische bedrijvigheid*
In 2007 zijn er in Brabant nog 13.875 agrarische bedrijven met daarin 37.725 banen. Daarmee is sprake van een afname van 6,2% in het aantal bedrijven en 5,0% in de werkgelegenheid ten opzichte van 2004.
- *Niet-agrarische bedrijvigheid*
In andere (niet agrarische) bedrijfstakken zijn er in de Brabantse landelijke regio's in 2007 51.900 bedrijven en 308.030 werkzame personen. Daarmee is ruim een kwart (26,2 %) van de banen en 35,7 % van alle vestigingen in Brabant te vinden in de landelijke regio's.

De geschetste ontwikkelingen:

- De agrarische sector zal in delen van Noord-Brabant verdwijnen als belangrijkste economische drager in het buitengebied. Alleen in de Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) houdt agrarische productie het primaat;
- De leefbaarheid in veel dorpen op het platteland staat onder druk door het langzaam verdwijnen van voorzieningen als gevolg van de vergrijzing en ontgroening, de toegenomen mobiliteit van consumenten en de opkomst van ICT en Internet;
- Nieuwe economische dragers (NED) in dorpen en het buitengebied zijn hard nodig om de leefbaarheid op het Brabantse platteland op peil te houden;

Dan is er volgens de vereniging meer nodig dan de duurzame verbinding tussen de agrarische sector en zorg, recreatie en natuurbeheer!

Wij pleiten voor de ontwikkeling van werklandschappen op het platteland, bijvoorbeeld in de kernrandzone's, waar de drievoudige opdracht zoals genoemd op pag. 22 wordt toegepast.

vereniging kleine kernen noord-brabant

Nog een belangrijke aanbevelingen in het rapport willen wij noemen:

- Het is belangrijk dat er een breed draagvlak is onder de inwoners en bedrijven op het platteland voor initiatieven en het beleid (bijv. de reconstructie). Betrek daarom collectieven van inwoners en bedrijven vroegtijdig bij de plannen. Denk daarbij aan ondernemersverenigingen, dorpsraden en de vereniging van kleine kernen.

Wij verzoeken u een meer evenwichtige benadering van de economische kracht van Brabant te schetsen in de uitwerking van de "Agenda van Brabant".

Plattelandontwikkeling

Al eerder is het beeld geschetst van een vergrijzend en leeglopend platteland. Het lijkt erop dat de aandacht van de provincie de komende jaren weer uitgaat naar de grote en middelgrote steden in Brabant.

Hoewel provinciale projecten ter stimulering van het opstellen van IDOP's en de succesvolle stimulering van de uitvoeringsplannen van IDOP's een groot succes blijken te zijn, dreigt er nu een ontluistering voor de dorpsbewoners die niet direct medewerking van de gemeente hebben gekregen voor het opstellen van een IDOP. Gezien de omschrijving, zoals opgenomen in de Structuurvisie Ruimte, die gericht is op een voorkeursbehandeling van de Brabantse steden, wordt het perspectief voor het Brabantse platteland aanzienlijk ingeperkt. Als deze weg verder wordt ingeslagen verwordt het Brabantse platteland tot een historisch museum voor de stedelingen.

De vereniging kleine kernen noord-brabant wil zich dan ook de komende jaren inzetten voor de vitalisering van het Brabantse platteland en doet dit graag in nauwe samenwerking met de provinciale en lokale overheden.

Scheiding stad - platteland

De vereniging kleine kernen wijst nadrukkelijk op het belang van de ontwikkeling van een sociaal duurzaam Brabants platteland, in relatie tot de stedelijke ontwikkeling. Een strikte scheiding is niet wenselijk!

De vereniging kleine kernen noord-brabant wil een evenwichtige benadering van de Brabantse steden ten opzichte van het platteland en wel op de volgende gebieden:

- De nadruk op de groeimogelijkheden van de grote steden en de hiermee gepaard gaande sterke scheiding tussen stad en platteland heeft directe consequenties voor de sociale samenhang van stad en platteland.

Door deze sterke scheiding glijdt de plattelandsomgeving af tot een woon/slaapplaats voor de rijke stedelingen en achtergebleven dorpelingen en worden de Brabantse steden het opvangnet voor de sociale problematiek in Brabant.

- Werken we toe naar een sociaal duurzaam Brabant, dan is een heterogene bevolkingssamenstelling een voorwaarde om dit te bereiken. Met deze sterke scheiding van stad en platteland kunnen we in de toekomst alleen nog spreken over heterogeniteit in de stedelijke omgeving en een homogene bevolkingssamenstelling van het platteland.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Reconstructie platteland

Van oudsher speelt de boerenbevolking een belangrijke rol bij de economische ontwikkeling van het platteland. Bij de reconstructie verandert de positie van de boeren. Dit heeft gevolgen voor de economische ontwikkeling van het platteland. Als belangrijke nieuwe economische pijler wordt de recreatie genoemd. Andere mogelijke nieuwe economische pijlers zijn zorgboerderijen en kinderopvang. Wij merkten al eerder op dat er meer nieuwe economische dragers nodig zijn om het verlies aan bedrijvigheid te compenseren.

Op het moment dat agrariërs stoppen met hun boerenbedrijf blijft er een groep ondernemers over. De vraag is welke ondernemingskracht de ex-boeren en boerinnen bezitten. Economische bedrijvigheid is van essentieel belang voor de dorpen. Aangezien ze moeten verdwijnen uit het buitengebied moet er ruimte komen voor kleine (ambachtelijke) bedrijven bij de kernen.

Wat verder een belangrijk punt is voor de leefbaarheid is de uitvoering van de reconstructie en dan met name de verplaatsing van intensieve veehouderij bedrijven vanuit de kernranden naar Landbouw Ontwikkelings Gebieden (LOG). Tot op heden is dit nog nauwelijks van de grond gekomen en met name de milieubelasting die dat geeft voor de kleine kernen, was een belangrijk onderdeel van de extensiveringsgebieden rond de kernen.

Voor die bedrijven moet een goede verplaatsingsregeling worden gemaakt om de verplaatsing naar LOG gebieden komende jaren op gang te brengen. Wat ons betreft hoeven dat geen mammoetbedrijven te worden maar blijven het de gewone familiebedrijven die het nu ook zijn. Dat sluit ook aan bij het burgerinitiatief megastallen-nee waarbij ook wordt uitgegaan van een maximale omvang waarbij een inkomen voor 4 personen uit een intensief veehouderijbedrijf kan worden verkregen.

Benutting kernrandzone's

De kernrandzone is het deel van het buitengebied dat grenst aan de bebouwde kom, met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar. Nieuwe vestiging voor intensieve veehouderij is in de kernrandzone's uitgesloten (zie Verordening ruimte). In de kernrandzone's zijn nieuwe verblijfsrecreatiebedrijven en bezoekersintensieve dagrecreatiepunten wel mogelijk, mits ze landschappelijk worden ingepast. Agrarisch verwante bedrijven horen thuis in de kernrandzone, bij voorkeur op een voormalige bedrijfslocatie.

Het verdwijnen van de landbouw zal voor een aantal Brabantse regio's een nog verdere aantasting van de leefbaarheid betekenen.

De boerenbevolking maakt in veel kleine kernen een belangrijk deel uit van de bevolking en is van oudsher betrokken bij veel maatschappelijke activiteiten. Een mogelijk vertrek van deze groep dorpsbewoners betekent een directe aanslag op de sociale cohesie van het dorp. ***De vereniging wil dat in de "Agenda van Brabant" extra aandacht wordt besteed aan de sociale gevolgen en de daarmee samenhangende vitalisering van het platteland ten gevolge van de reconstructie.***

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Vitaal Platteland

De vereniging kleine kernen noord-brabant spreekt zich nadrukkelijk uit voor een evenwichtige demografische samenlevingsopbouw in de kleine kernen. Een samenlevingsopbouw die de duurzaamheid van de kernen bevordert en de sociale dorpscohesie in stand houdt.

De vereniging kleine kernen noord-brabant dringt dan ook nadrukkelijk op het volgende aan:

- Een jaarlijkse gelijkmatige woningbouw in de kleine kernen en geen stootsgewijze woningbouw. Ons inziens houdt een stootsgewijze en niet jaarlijkse woningbouw een evenwichtige bevolkingssamenstelling tegen en heeft directe gevolgen voor het voorzieningenniveau, met name voor de scholen in de kleine kernen.
- De provincie dient dorpsraden te ondersteunen bij de ontwikkeling van de in de IDOP's opgenomen woonlocaties, die noodzakelijk zijn om een leefbaar dorp te behouden. De provincie dient mede te sturen op bestemmingsplannen die bedoeld zijn om deze gelijkmatige woningbouw mogelijk te maken. Indien gemeenten hiervoor niet tijdig adequate plannen opstellen en goedkeuren, moet het mogelijk worden dat dorpsraden een beroep doen op een planteam van de provincie om dergelijke plannen op te stellen.
- De vereniging pleit ervoor dat Gedeputeerde Staten de continuïteit waarborgt voor de goedkeuring van hierboven genoemde plannen. Het gaat daarbij om plannen die een langere periode bestrijken, zodat niet telkens een dure en tijdrovende procedure behoeft te worden gevoerd. Ook daardoor loopt een gelijkmatige bouw gevaar.
- Speciale aandacht als provincie te schenken aan de specifieke problematiek van de kleine kernen die onderdeel uitmaken van de grote en middelgrote steden in Brabant.

De vereniging kleine kernen noord-brabant wijst nadrukkelijk op de volgende consequenties als de inbreidingsstrategie rigoureus wordt toegepast:

- Er bestaat het gevaar dat inbreiding de typische plattelandsuitstraling van de kleine kernen in gevaar brengt. Het is van groot belang dat de eigenheid van deze kleine kernen behouden blijft.
- De open ruimten in de kleine kernen worden gebruikt als ontmoetingsplaats voor de dorpsbewoners en als speelplaats voor de jeugd. Omdat inbreiding nog bijna de enige mogelijkheid van kleine kernen voor uitbreiding betekent, bestaat het gevaar dat deze belangrijke 'sociale' plekken dreigen te verdwijnen.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Bereikbaarheid van het platteland

Omdat bereikbaarheid en vervoer een belangrijk onderdeel vormt van de sociaal-economische structuur van het platteland, willen wij er graag in deze context melding van maken, met name vanwege de integrale benadering van keuzes.

De bereikbaarheid van kleine kernen is essentieel voor de leefbaarheid van het platteland. In de "Agenda van Brabant" wordt vooral ingegaan op de hoofdstructuren.

Toch willen wij ook aandacht vragen voor de bereikbaarheid van het platteland. Buurtbussen nemen daarbij een belangrijke plaats in maar hebben veelal een beperkte dienstregeling. Vervoer op maat kan hierbij de lacune opvullen die overblijft.

Inzet van regiotali's is een middel om openbaar vervoer (OV) op maat te organiseren voor de kwetsbare groepen. In één zin: Een van-huis-naar-knooppunten vervoer (en v.v.), met aansluiting op het reguliere vervoer in de regio: Eenvoudig en eenduidig Openbaar Vervoer, tot in alle uithoeken van Brabant. Wij merken op dat kilometerbeprijzing een sterk negatief effect kan oproepen voor het merendeel van de plattelandsbevolking, die verstoken is van openbaar vervoer. Wij achten het een taak van de provincie om ook dit, in het kader van bereikbaarheid, op te nemen in de Agenda van Brabant.

BrabantTuin: Cultuur en Natuur

De vereniging kleine kernen heeft initiatieven genomen om de dorpen van Brabant ook cultureel goed op de kaart te zetten. Daarbij hebben wij, prima geholpen door onze adviseurs, ervoor gekozen om aan te sluiten bij de ontwikkelingen rond de nominatie van Provincie en Brabantstad als culturele hoofdstad van Europa.

Als logische aanvulling op Brabant als culturele hoofdstad van Europa 2018, heeft de vereniging kleine kernen noord-brabant daarom begin 2009 het initiatief genomen tot BrabantTuin. Het kenmerkende van Brabant is dat cultuurhistorisch en landschappelijk interessante uitloopgebieden overal binnen handbereik zijn. Rond de Brabantse steden liggen mooie dorpen, waar het goed toeven is. Door de steden en het landelijke gebied als één geheel te presenteren wordt de aantrekkelijkheid van de Brabantse nominatie als culturele hoofdstad 2018 versterkt.

De omgeving, het platteland met zijn dorpen is een wezenlijk onderdeel van de Brabantse gemoedelijkheid, die zo kenmerkend is met al zijn culturele en historische activiteiten. Naast het grote aanbod van culturele activiteiten in Brabant is er ook veel te beleven op het gebied van landschap en natuur; dit vormt een welkome aanvulling op het culturele aanbod in de steden.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Als onderdeel van Brabant als culturele hoofdstad van Europa 2018 heeft de vereniging kleine kernen noord-brabant daarom het initiatief genomen tot BrabantTuin. Het is een belangrijk initiatief dat Brabant zeker op de kaart zal zetten. Maar er hoort meer bij dan alleen de steden. Brabant is een mozaïek waar de cultuur en natuur vanuit de dorpen naar de steden bruist. Vandaar dat BrabantStad niet kan zonder BrabantTuin. Er zijn gesprekken geweest met plattelandsgemeenten die al grote interesse hebben getoond en mee willen doen in de verdere uitwerking.

Op gebied van cultuur en natuur kunnen onze dorpen veel bieden en in de culturele Agenda van Brabant zal dit initiatief verder uitgewerkt dienen te worden. BrabantTuin moet ontstaan van onderop en gesmeed worden tot een geheel, samen met de steden. Dan pas hebben we een sterk merk Brabant.

Bijlagen

Als bijlagen bij deze reactie sturen wij u onze visie over de Agenda van Brabant getiteld: **"de Agenda van Brabant kansen voor het platteland"**, en een document dat wij samen met andere plattelandsorganisaties hebben ontwikkeld: **"de 11 kernstellingen van Moerdijk"**.

Verder zullen wij u per mail onze brochure "handreiking leefbaarheidsaspecten tbv gemeenteraadsverkiezingen" toezenden, waarin alle belangrijke aspecten van leefbaarheid op niveau van kleine kernen zijn opgenomen.

Graag zijn wij bereid deze reactie mondeling toe te lichten.

In afwachting van uw reactie,

Hoogachtend,

W.J.G. van Lith
Voorzitter vereniging kleine kernen noord-brabant